

פרוייקט העלאת יהודי סוריה ולבנון
ראיון עם מיקה שילה, כפר יהושע
תאריך: 5.8.1999
מראיין: אריה כהן

אריה כהן: גברת מיקה, אני מבין ששם המשפחה הקודם שלך היה מור, וההורים שלך גם כן מיקה שילה. ממייסדי כפר יהושע.

ש: שמותיהם?

ת: עמנואל וזיה מור.

ש: אני מבקש ממך, תני לי כמה נקודות מבחינת החיים. מתי נולדת פה?

ת: 1930.

ש: התחנכת פה אני מבין עם כל הילדים באופן רגיל.

ת: כן.

ש: מה היתה שיטת החינוך פה? איך ילדים התחנכו כאן? בית הספר היסודי היה פה?

ת: בית הספר היסודי היה פה. בזמני למדנו רק 10 כיתות מלאות. בתחילה למדו 8, 9 שנים. אני מחזור ה' בבית הספר. כשהגיעו אלינו, בכיתה י"א נתנו לנו לימוד בצורת חוגים והיו גם כיתות המשך בירושלים שלמדנו בחורף. ככה שזה היה כמעט השכלה תיכונית אפשר להגיד. החינוך בכפר יהושע היה מאד, לחינוך נתנו ערך גדול. גם דובר על תקופה שהיו מורים.

ש: מורה היה מורה.

ת: יותר מורים ממורות והמורים ראו בעבודה שלהם ייעוד והשקיעו הרבה מאוד. המורים גרו בכפר עם משפחותיהם.

ש: הם היו גם חברי משק?

ת: לא בדיוק. אצלנו, בכל המושבים אולי, אבל אצלנו בכל אופן היתה אפילו הפרדה קצת חדה שהיו חברים חקלאים וחברים לא-חקלאים. בעלי מקצוע קראו להם. המורים היו חברים אבל היו בעלי המקצוע. חקלאים, לא נעים לומר, היו יותר חשובים. אבל אני לא חושבת שזילזלו במורים האלה. הם היו בהחלט, היו לנו פה מורים ...

ש: אבל אליהו [עמיצור] למשל כן היה בן משק.

ת: אבל הוא לא היה מורה. הוא היה מדריך של חברות נוער, שכבות מסויימות. אצלו העיקר היה תמיד העבודה במשק. בטח ראית את זה או שמעת. שמו היה שיצור, היה לו בן שנהרג, עמי.

ש: עמיהוד.

ת: עמיהוד נכון, בקיצור עמי. הוא היה דרך אגב ... הבן החליף את שמו לצור. אחרי שהוא נהרג הם צירפו, החליפו את שם משפחתם משיצור לעמיצור ...

ש: כדי לשמר את השם ... יפה מאוד. עכשיו אני רוצה להבין, בית הספר היה בית ספר יסודי שנמשך עד כיתה י', ושכבת גיל מסויימת למדה פה במסגרת המושב? בית הספר היה פה?

ת: בית הספר היה כאן ולמדנו מגן הילדים עד סוף בית הספר. למדנו כאן ורוב הילדים, כמעט כולם למדו כאן עד סוף הלימודים שלהם. אבל בתקופתי זה היה עשר שנים סדירות. אמרתי שאנחנו היינו מחזור ה' ואחריי לאט לאט כל פעם הוסיפו בהדרגה, מחזור אחרינו עוד לא, עד שהגיעו בשנים הרבה יותר מאוחרות אפילו לתעודת בגרות. אבל הגיעו לי"ב מספר שנים אחרי שאנחנו סיימנו. ... כמה מחזורים הגיעו לי"ב.

ש: חברות הנוער שהיו פה, הנוער הגרמני שהגיע אליכם ב-37'

ת: תחילת 38'.

ש: אני מבין שלא היה חלק מחברת הנוער שלכם. קראו לכם חברת נוער בכלל, לילדי המשק? לא קראו חברת נוער, נכון? קראו כיתה.

ת: קראו כיתה והכיתה היתה חברה. אנחנו היינו במסגרת הנוער העובד והיינו יוצאים, אבל הפעילות פה, היו לנו מדריכים מקומיים שהדריכו בצורה לא מסודרת. ארגון הגג היה הנוער העובד אבל למעשה, מלבד מחנות קיץ שהיינו יוצאים, וגם לא כל שנה, לא היתה פעילות של הנוער העובד. אבל באופן רשמי זה היה כאילו שהיינו שייכים לנוער העובד.

ש: חברת הנוער מגרמניה היתה נפרדת מכם. היא התחנכה לבד, היו לה כיתות משלה, נכון?

ת: הם למדו אחרי הצהריים. כל חברות הנוער, להוציא את הילדים האלה מרומניה, מטרנסניסטריה, שהצטרפו אל אלה מסוריה כי הם היו פחות או יותר בגילם, אז הם למדו ... היו ילדים בודדים. חברות הנוער עבדו בדרך כלל במשקים לפני הצהריים ולמדו אחרי הצהריים עם מדריכים, ביניהם היו עמיצור, דוד ברש, שלום לויין שהיה אחר כך יושב ראש הסתדרות המורים. הוא היה המורה של חברת הנוער הגרמנית. שמעת על שלום לויין? הוא נפטר כבר לפני כמה שנים, אבל הוא היה הרבה שנים יושב ראש הסתדרות המורים.

ש: כן.

ת: הוא היה פה מורה של חברת הנוער הגרמנית. אני חושבת שהם פה ושם הרגישו מקופחים שהם למדו אחרי הצהריים.

ש: זו נקודה מעניינת.

ת: את זה צריך לשאול אותם, אבל אני יודעת, פה ושם שמעתי.

ש: לגבי התחושה שלהם, את אומרת שהם ?

ת: בענין הלימודים, גם באובייקטיביות כשמסתכלים על זה, אחרי הצהריים עייפים יותר ואלה לא לימודים כמו שלומדים בבוקר. אבל זה נושא שאני חושבת, לא יכולה להגיד עליו הרבה, מה היו השיקולים. גם אפשר לחשוב למה באמת לא צרפו אותם לכיתות הרגילות.

ת: כן. אבל הם בכל זאת באו. תראה, לא הגרמנים למשל. גג הגיל הגבוה היה 17. מי שהיה מעל גיל 17 כבר לא לקחו אותו. עם עליית הנוער מגרמניה לפחות זה היה כך. אבל הם היו בכל זאת בני 16, 17. בגיל הזה אצלנו כבר, בתקופה הזאת שהם הגיעו, הגיל שלהם לא למד בכלל בבית הספר. ככה שלא היה מקום להכניס אותם לכיתות. ככה בעצם גם הלאה, יותר מאוחר. זה לא היה מדוייק כל כך, כי הנוער הסורי

למשל כשבאו יכלו לצרף אותם לכיתות. לפי הגיל אני אומרת. אבל יכול להיות שבכל זאת הרמה שלהם היתה פחותה. אני מתארת לי שבטוח שבמקומות, אותו הנוער הסורי אספו אותו ממושבים ובמושבים הם למדו בבית הספר עם הילדים הרגילים. הם היו ילדים. כשהם הגיעו הנה הם היו כבר חברת נוער. ב-47' הם היו נניח בני 15, משהו כזה.

ש: הבנתי. זאת אומרת הם לא למדו בכיתות הרגילות.

ת: עד כמה שאני יודעת ואני חושבת שזה היה ככה.

ש: את גם שמעת מהם אחר כך בשיחות שהם לא כל כך התלהבו מהענין הזה שהם למדו אחר הצהריים? ת: לא בזמן שהם היו פה. יותר מאוחר, במבט לאחור, אני שמעתי פה ושם. אבל לא בצורה ברורה כל כך. התקבל הרושם. אבל לא בזמן שהם היו כאן. לא שמעתי אבל אולי דיברו על זה גם כן.

ש: ספרי לי על הקשר הראשון שלך עם הילדים מסוריה. איך את זוכרת אותם?

ת: זאת שאלה לא כל כך נעימה לי כי לא היה לי קשר, אני מוכרחה להגיד. אצלנו באותה חברה לא קיבלנו מישהו אלינו הביתה. כשהיה מישהו מהחברה בבית אז דרכו גם הכרתי אחרים.

ש: הכרת אחרים? הכרת ילדים סורים?

ת: לא. אני אומרת שמכיון שאצלנו מהחברה הזאת שבאה ב-47' לא היה אצלנו מישהו אלא רק אצל השכנים, אותה עדינה שדיברתי עליה.

ש: עדינה איזו? בטיש?

ת: לא, השניה. השם שלה משום מה לא נקלט לי. בשעתו לא ידעתי אותו פשוט. בטיש אני כן זוכרת. אה, עדינה שהיין. תראה, היא לא היתה רחוקה ממני בגיל, אבל אני הייתי נערה בישנית, אני מוכרחה להגיד, אולי זו קצת התגוננות אבל זה היה באמת כך. אז לא היה לי, לא התחברתי במיוחד. אני רק זוכרת שהייתי מתרשמת מאיך שהיא היתה שרה בעבודה והייתי רואה אותה, ממש היינו בית ליד בית, איך היא עובדת בבית שלה ושרה. אבל לא שוחחתי איתה או משהו. אני צריכה להגיד שלא היה לי קשר איתה.

ש: אני מבין ממך שהיא התחברה עם מישהו מהכיתה הרומנית דוקא?

ת: לא. אתה מחליף אותה עם עדינה בטיש שהתחנה בסופו של דבר עם אחד מהקבוצה הרומנית.

ש: היא התחנה עם יוסף לוי?

ת: זאת שאני מדברת עליה, השכנה, התחנה עם יוסף לוי. הוא מיוון אני חושבת. מאותה חברה. הם היו בעיקר מסוריה ויוון. החברה הזאת שבאה ב-47' הם מסוריה ויוון עד כמה שזכור לי. למשל אצל בעלי דן, שבית הוריו זה הבית הסמוך

ש: מה שם המשפחה שלו?

ת: היה שולמן ועכשיו שילה. אצלם בבית היה מאותה חברה מישהו מיוון. היה דוקא בן גילו. אותה עדינה שהיין היא מסוריה. היא התחנה עם יוסף לוי שאני כמעט בטוחה שהוא מיוון.

ש: את אמרת לי בשיחה המקדימה שבעצם היו כאן שני גלים.

ת: לא. זה מישהו אחר אמר ואני לא זוכרת את הגלים האלה.

ש: את זוכרת ב-47' את

ת: אני זוכרת שהם היו פה. לא זוכרת גם את הימים או השבועות שהם הגיעו. זה לא היה כל כך, החברות הקודמות שהגיעו לכפר, אני אומרת את זה רק בתור רקע, יש לי זכרון די טוב, ואני זוכרת כמעט את היום שהם הגיעו. למשל ילדי טהרן. כשהגיעו זה היה מאורע וכל זה. זה היה ב-43'. ב-44' הגיעו ילדים מרומניה, מטרנסניסטריה, שהם גם כן באו מהשואה ועברו דברים נוראים, אז זה גם כן עשה נורא רושם. אותם שכנים שאחר כך היתה אצלם עדינה מהנוער הסורי, היתה אצלם נערה מרומניה. הסתכלתי עליה איך היא יכולה לחייך אחרי כל מה שהיא עברה. הנוער הסורי, שאנחנו מדברים עליהם

ש: הם היו קודם כל קצת יותר צעירים, נכון?

ת: ... הם היו כבר ותיקים בארץ. אספו אותם ממושבים. הם כבר ידעו עברית. אז הם לא עשו איזה רושם שבאה חברה, כלומר בתור חברה הם כן היו משמעותיים, אבל זה לא היה ארוע שהם באו לכפר וזה היה שהם באו מהשואה או אני יודעת.

ש: הם היו ארצישראליים, מקומיים.

ת: הם היו כבר חלקית לפחות. הם היו כבר כמה שנים בארץ. בנהלל דרך אגב גם היתה חברה, אבל נדמה לי שהם היו מיוון בעיקר. גם באו כילדים. אבל אני מערבת פה, זה לא

ש: בסדר. אותם ילדים שמגיעים הנה חיו במסגרת הבתים. כל ילד עם המשפחה המאמצת שלו.

ת: אז לא היה המושג מאמצת. היתה משפחה שהוא היה אצלה. המילה אימוץ, מאמצת, זה מאוד ... בקיבוצים יש מושג כזה. לילד חוץ יש משפחה מאמצת. אף פעם לא שמעתי את המילה הזאת.

ש: איך קראו לילדים האלה?

ת: המשפחה ... לא היה לזה שם מיוחד. בדרך כלל היו אומרים נער או נערה מעליית הנוער. אבל גם עליית הנוער זה היה, הנוער הגרמני זה קצת נשמע גרוע. הנוער הגרמני. אלה המושגים שהיו לנו בכפר. מישוהו מהנוער הגרמני. היה נוער רומני ראשון ונוער רומני שני ונוער סורי ואחר כך זה כבר התמסמס.

כשהיתה החברה הזו שאני לא כל כך זכרתי אותה

ש: את מדברת על אלה שהגיעו בשנות החמישים?

ת: כן, זאת שהגיעה בשנת 50'. הם היו כבר, אני מתביישת, אני קראתי את הספר, הם היו חברה מכל מיני ארצות. הם לא היו חברה כל כך מגובשת.

ש: אלה שאחר כך הקימו את מושב ניצני עוז?

ת: לא. ניצני עוז זה אלה שאנחנו רוב הזמן מדברים עליהם. אלה שבאו ב-47'.

ש: ספרי לי קצת על

ת: אז אני אומרת שאספו אותם מהמושבים השונים בכל רחבי הארץ. אם זה אנשים מתל-מונד, ממרחביה ומעטרות. באמת מהרבה מושבים אספו אותם.

ש: מה קרה להם שם? למה היה צריך

ת: פשוט יצרו מהם חברת נוער. הם באו כילדים למקומות האלה, גיבשו אותם, אספו אותם ויצרו מהם חברת נוער. מי בדיוק עשה את זה? עליית הנוער עשו את זה.

ש: השאלה שלי היא למה הם לא נשארו שם? למה העדיפו להביא אותם למושב שני?

ת: זה באמת אני, יכול להיות שבספר

ש: אם את לא יודעת את לא יודעת, זה בסדר.

ת: זאת עובדה שאספו אותם לחברה

ש: הבנתי. אז הם הגיעו הנה לחברה?

ת: הם הגיעו הנה לחברה ב-47'. היו פה שנתיים עד 49'. אחר כך מפה הם עברו לדעתי גם לקיבוץ, אני מניחה לדגניה ב', לשנה. בשנת 50' הם התגייסו לצה"ל. את זה אני יודעת בדיוק כי אני גם אז התגייסתי. בקיץ 50' הם היו בטירונות בנח"ל בירושלים. הטירונות הזאת נמשכה שלושה וחצי חודשים ... אז הם הלכו לכפר ויתקין לתקופת הכשרה נוספת. אחרי כפר ויתקין אני חושבת הם הקימו את ניצני עוז.

ש: מה הם עשו בכפר ויתקין?

ת: בויתקין הם עבדו גם כן. היו גרעיני נח"ל שאחרי הטירונות הלכו לרוב לקיבוצים. [הם היו] גרעין נח"ל שהלך להכשרה נוספת, לגיבוש נוסף. הם המשיכו להיות במסגרת צבאית. כאילו להמשיך את השירות הצבאית רק במסגרת חקלאית. זה היה התפקיד שלהם.

ש: זה היה במסגרת הנח"ל?

ת: זה היה במסגרת הנח"ל. הם היו במדים אני חושבת. הם עבדו במשקים עד כמה שידוע לי.

ש: בכפר ויתקין. זה היה גרעין שהיה מיועד להקים מושב, נכון?

ת: נכון.

ש: לכן הם גם עבדו במשקים במושב.

ת: אני מניחה שכן, לכן לקחו אותם לגרעין נח"ל למושב דוקא כי בקיבוצים היו הרבה מאוד גרעיני נח"ל, אבל גרעין נח"ל שהיה במושב נדמה לי שזה היה היחיד. לא שמעתי על נוסף. אמרתי לך שהמ"מ שלהם היה ... דודיק כפרי. הוא היה גם מדריך מהסמלים שהיו בבסיס הטירונים.

ש: הוא לא היה קצין?

ת: אז מפקדי המחלקות היו סמלים. גם דן, הבעל שלי, באותו בסיס טירונים גם היה סמל ואחר כך הוא הלך עם קבוצה למעלה החמישה. אבל שם זה לא היה גרעין, זה היה בודדים מה שנקרא. היה גרעין והיו בודדים. היו מקומות שהיו גרעין בתוספת בודדים והיו כאלה שהיו רק בודדים. לרוב זה היה גרעין.

ש: בכל אופן את יודעת שהם היו שם כגרעין שמיועד להקים מושב.

ת: כן, זה מה שידוע לי.

ש: לאחר מכן אני הבנתי שהם הקימו את

ת: ניצני עוז. אתה יודע מה, אני אציץ רגע ...

ש: את מחפשת ב"כל מקום ואתר" ואת מנסה לראות מה קורה עם ניצני עוז.

ת: זה כתוב מאוד בקיצור.

ש: מה כתוב שם באמת?

ת: "משתייך לתנועת המושבים. השם סמלי. מייסודה של האחוזת נח"ל שהוקמה ב-1951. שטחו כ-3,000 דונם. מונה ... נפשות, בני ארצות רבות ושונות". טוב, זה בעצם הכל. ב-51' היא כבר הוקמה, זאת אומרת שהם היו אחרי שנה בכפר ויתקין. את הטירונות הם סיימו בערך באוקטובר 50', אז בערך

אחרי שנה בכפר ויתקין הם ייסדו כבר את המושב. בנימין מוצרי בטח סיפר לך כי הוא היה מהפעילים שם.

ש: כן. את זוכרת אותו כאן גם כן?

ת: כן. הוא היה בולט. הוא היה דינמי כזה, בנימין מוצרי. היה עוד בנימין אחד שאני לא זוכרת. הוא היה בולט בחברה שלו, בהחלט.

ש: לגבי הקבוצה שהגיעה לאחר מכן, בשנות החמישים או משהו כזה, את זוכרת משהו?

ת: אני לא זוכרת כי לא הייתי אז בכפר. אבל אני ראיתי בספר הכפר שעל החברה הזאת כתוב במיוחד באריכות משום מה. דוקא עליה משום מה. אולי לפני ... לא היו בעיות אז פרטו יותר מה שהיה. אבל על זה אני באמת יודעת מעט. אני יודעת רק שהם היו מארצות שונות. אני באמת לא יודעת. אפילו מוזכר פה משהו ואני התביישתי ששכחתי את זה. היה מישהו מהם שהיה מרומניה אני חושבת, אבל הוא נהרג ליד מושב לכיש. הכינוי שלו היה "זבה", פתאום שכחתי את שמו.

ש: אבל הוא לא סורי.

ת: לא. אבל מאותה חברה שהיו ביניהם גם סורים. זאת החברה האחרונה הזאת שבאה בשנת '50.

ש: כן.

ת: בכל אופן, אחת השאלות שאתה שאלת קודם, שאלה בעייתית אבל אני חושבת שהיא חשובה, רק שמאוד קשה לי לענות עליה. בענין המעורבות החברתית בין הנוער המקומי לבינם. זאת שאלה קצת מסובכת. אני באופן אישי מרגישה איתה לא נוח. למה? כמו שאמרתי לך אני הייתי כנראה די מקובלת אבל מאוד ביישנית. אמנם לא מהחברה הזאת של הנוער הסורי. יכול להיות שהם היו פחות מסובכים, סליחה שאני אומרת. הנוער שקדם להם היו פחות או יותר בגילנו, מרומניה, מטרנסניסטריה, בשנים האחרונות ניפגשים לפעמים בארועים, אם יש חתונה של מישהו, והם מעזים להגיד לי כמה שהם כעסו עלי אז שלא הייתי מעורבת, שלא התקרבת אליהם. היו מהגיל שלי, מהחברה שלי שכן [יצרו איתם קשר] אבל זה לא היה כחברה כל כך. היו בודדים שהיו כן מקורבים והיו להם ידידים אפילו מהחברות האלה. אבל בסך הכל היינו

ש: היתה להם תחושה כאילו הייתם עם האף למעלה מה שנקרא?

ת: זה בדיוק מה שטענו כלפיי. וזה לא היה ככה. אבל אני מדברת על חברה אחרת. אני לא שמעתי מהחברה הזאת של הסורים טענות כאלה. אני לא יודעת מה הם חושבים. אבל מהנוער הסורי משום מה הם מאוד

ש: היתה להם תחושה טובה?

ת: לנוער הסורי אני חושבת [שכן] כי לא שמעתי טענות. אבל מהנוער שקדם להם שההבדל בגיל לא היה כל כך גדול, הם כן דיברו אחר כך.

ש: הרומנים. הקבוצה הרומנית.

ת: הקבוצה הרומנית. אולי מפני שגם הם לא, אני לא יכולה ... יתכן מאוד שהנוער הסורי, אם תראיין אותם, ... בנימין מוצרי. זה גם תלוי בבני אדם בתוך החברה. יש כאלה שהם יותר רגישים. בסך הכל המעורבות לא היתה מעורבות שלמה. היו ידידיות בין חלק מהאנשים, אבל לא היה

ש: על בסיס אישי.

ת: על בסיס אישי, בדיוק, כן.

ש: אבל כחברה לא עירבו בינכם. כל חברה היתה בפני עצמה. כיתה שלכם מול חברה שהתחנכה בזמנים אחרים. אתם למדתם בבוקר, נכון?

ת: אנחנו למדנו בבוקר, כמו בכל בתי הספר.

ש: והם למדו אחרי הצהריים.

ת: הם למדו אחר הצהריים. זה אחד מהדברים. מה שזכור לי באמת מהשכנה שלנו, אותה עדינה שהין, היחס אליה היה יוצא מהכלל והיא גם הרגישה שם מאוד טוב, אני בטוחה. אבל זה גם קצת אישי באמת. בכל אופן היתה שם התייחסות. עובדה שהקשר נמשך.

ש: אלה שהגיעו בשנות החמישים לא היו קבוצה גדולה, נכון?

ת: אני לא יודעת.

ש: אחרי שהשתחררת מהצבא הם עוד היו פה?

ת: לא. זהו, שבדיוק אני מחשבת את התאריכים בין 50' ל-52'. אמנם הייתי באה לבקר אבל לא הייתי מעורבת בזה.

ש: אז אחרי שהשתחררת מהצבא ובאת הנה הביתה חזרה, לא ראית אותם כבר?

ת: לא.

ש: היום אף אחד מהם לא נמצא פה, נכון?

ת: לא. הם לא השאירו את רישומם. למשל אותה עדינה שהיתה אצל עמיצור, אז היא זוכרת אותו והם גם דיברו על זה שהיה לה קשר עם הבן.

ש: עדינה בטיש.

ת: זוכרים אותה. אני למשל לא ראיתי אותה הרבה שנים אבל אני חושבת שכשאראה אותה אולי אזהה אותה גם, כי היא היתה, יש כאלה שהשאירו את רישומם. החברה שבאה אחריהם, אלה שבאו ב-50', אתה יודע מה, אני אספר משהו שעד היום אני מתביישת בו. מאותה החברה הזאת שאני אומרת שלא הייתי בבית [אז], היה אצלנו נער, אני חושבת מסוריה, משה כהן. אני לא כל כך [זוכרת אותן], גם מפני שלא הייתי בבית וגם מפני שהוא היה צעיר ממני בכמה שנים, אבל אחותי הצעירה זוכרת אותו. אחרי הרבה שנים הוא היה בטיול בחוץ לארץ עם זוג מכפר יהושע, והם דיברו עליו ואני לא זכרתי אותו בכלל, את אותו משה כהן, שהיה אצלנו בבית. עד היום אני מתביישת כשאני נזכרת, אני לא יודעת איך זה קרה.

ש: ההורים שלך

ת: אבא שלי היה מהשנתון של עמיצור, שניהם מזמן לא בחיים. בכלל הוא היחיד

ש: בכל אופן הם החזיקו אותו בבית?

ת: אמא שלי. אבא שלי בכלל לא היה, אפשר להגיד שהוא היה תמיד מחוץ לבית.

ש: מה שם האמא שלך?

ת: חיה מור.

ש: והשם הקודם?

ת: מרקובסקי. בנהלל יש לנו משפחה גם כן. אח של אבא שהיה.

ש: ואת משה כהן את לא זוכרת?

ת: אני לא זוכרת. אחרי שאחותי הקטנה הזכירה לי אותו אז אני כבר זוכרת איך הוא נראה. כשדיברו עליו אולי גם השם ...

ש: את יודעת איפה הוא חי היום?

ת: לא יודעת. אבל אותו זוג שטיילו איתו זה גם היה לפני הרבה שנים ... . החברה הזו זו בעיה, אבל יכול להיות שמישהו כן זוכר.

ש: בכל אופן אני שמח שזכרת את הנתון שמשה כהן היה אצלכם בבית. זה מה שחשוב.

ת: כשבא הנוער הגרמני הנה הייתי ילדה בת 7, אני זוכרת את היום שהם הגיעו. אז יש לי זכרון טוב. משום מה פה זה היה לי משהו מוזר.

ש: כי הוא היה צעיר ממך?

ת: גם צעיר אבל לא רק זה. אני תולה את זה גם בזה שהחברה הזאת לא השאירה את רישומה והוא כנראה היה אצלנו, לא יכול להיות שהוא היה אצלנו שנתיים, הייתי כן זוכרת אותו. הוא כנראה היה תקופה קצרה. לכן חשבתי שכל החברה הזאת היתה תקופה קצרה, אבל כתוב שחור על גבי לבן שהם היו שנתיים או קרוב לזה. כמעט מאתיים הם היו לפי מה שכתוב בספר הכפר, חברת נוער עולה. כתוב שאחרי זה היו בודדים. אני זוכרת חברה ממרוקו שהיתה אחריהם אבל הם היו ממש זמן קצר.

ש: כשאת אומרת ספר הכפר את מתכוונת לספר שנקרא "כפר יהושע ביובלו".

ת: כן. דרך אגב אחותי הבכירה ערכה אותו.

ש: השם שלה?

ת: רינה פורת. בזכותה יצא הספר הזה לאור. התחילו כמה אנשים ובסוף היא נשארה ...

ש: בספר הזה יש פרק מיוחד לגבי עליית הנוער, חברת הנוער.

ת: כתבה אותו חיה ארזי מוותיקות הכפר שהיתה מדריכה של כמה חברות. אבל אותה אסתר צוריאל עם אותה חברה שבאה ב-47' אני חושבת שיהיה לה הרבה מה לספר.

ש: אסתר צוריאל שהמקור שלה הוא?

ת: היא בת הכפר אבל הם עקרו מהמשק. אין פה מישהו מהמשפחה. היא היתה בת יחידה והלכה ללמוד. מכיוון שלא היה המשך למשק היא הלכה ללמוד באוניברסיטה שזה היה מאוד יוצא דופן בשעתו. היא היתה מורה פה במשך שנים אבל אחר כך היא חיה בחיפה.

ש: אסתר צוריאל היתה מורה ומדריכה של הקבוצה הסורית?

ת: כן, אני מדברת עליה. אני חושבת שהיה לה חלק גדול מאוד בחברה הזאת, היא היתה מאוד משמעותית. אני תמיד חוזרת לאותה חברה שבאה ב-47' כי אלה באמת היו

ש: היא טיפלה בהם? באלה של 47'?

ת: עד כמה שידוע לי, כן. גם תרצה נתנה לך אסמכתא מהארכיון שהיא בוועדה. איך קוראים לה שם, אתקה.

ש: אתקה זה היה הכינוי שלה?

ת: זה לא, במשפחה קראו לה ככה. אסתר צוריאל זה השם. השם המקורי שלה היה נַמס. נמס אסתר. הם אנשים מאוד מרשימים, גם היא וגם בעלה. מחנכים. הם חינכו הרבה בארץ. אחר כך הם עברו לחיפה והם אנשים מאוד מיוחדים, משכילים, חכמים, עם כושר ביטוי. אם באמת תצליח לדבר איתה זה יהיה מאוד מעניין.

ש: גברת מיקה, למרות שנדמה לך שלא נתת לי את כן נתת לי. סידרת לי ככה קצת את הדברים. תודה רבה לך.

ת: בבקשה.